15/07/2021

«Σύμβολα της Επανάστασης του 1821»

/ Ελλάδα 1821 - 2021

Την υπεράνθρωπη προσπάθεια που κατέβαλαν οι Αγωνιστές της Επανάστασης του 1821, τις μάχες σε στεριά και θάλασσα που έκριναν την έκβαση του Αγώνα, την πολεμική τακτική τους, αλλά και τις μορφές τους αποτύπωσαν καλλιτέχνες που έζησαν τα γεγονότα από κοντά.

Ο Καρλ Κρατσάιζεν, υπολοχαγός, Γερμανός φιλέλληνας, που ήρθε στην Ελλάδα το 1826 και γύριζε από στρατόπεδο σε στρατόπεδο μέχρι το 1927 ζωγραφίζοντας τους οπλαρχηγούς και ο Πέτερ Φον Ες, Γερμανός ζωγράφος, που αποτύπωσε τα σημαντικότερα γεγονότα της Επανάστασης, είναι δύο από τους καλλιτέχνες, τα έργα των οποίων αποκαλύπτουν μέσα από μία διαφορετική ματιά, εκείνη του συλλέκτη, οι συμμετέχοντες σε ξενάγηση στην έκθεση «Σύμβολα της Επανάστασης του 1821» στο Τελλόγλειο Ίδρυμα Τεχνών ΑΠΘ.

Οι επιζωγραφισμένες λιθογραφίες της συλλογής Ιωάννη Τρικόγλου, που ανήκουν στο ΑΠΘ και εκτίθενται στο Τελλόγλειο Ίδρυμα παρουσιάζονται από τον συλλέκτη

Βασίλειο Νικόλτσιο, ο οποίος εντοπίζει πληροφορίες και πτυχές διαφορετικές από εκείνες που ανιχνεύουν κριτικοί έργων τέχνης ή ιστορικοί.

«Η ματιά του συλλέκτη στις θαυμάσιες λιθογραφίες της Επανάστασης του 1821, μπορεί να προσφέρει ακόμη περισσότερες πληροφορίες, από αυτές που χάραξε ο ζωγράφος- λιθογράφος. Η εικαστική γλώσσα, με την αναντικατάστατη γοητεία της, οδηγεί στη γνώση, για την υπεράνθρωπη ελληνική προσπάθεια. Μας ομιλεί για την πολεμική τακτική που εφάρμοσαν οι Έλληνες, αποκαλύπτει τη σκληράδα στα πρόσωπά τους, τα ρούχα τους και την αρματωσιά τους. Παρουσιάζει χωρίς λόγια, τις ιστορικές στιγμές που έχτισαν την Ελλάδα», αναφέρει στο ΑΠΕ-ΜΠΕ ο κ. Νικόλτσιος.

Τα 56 έργα (λιθογραφίες, επιζωγραφισμένες λιθογραφίες και χαρακτικά) της έκθεσης «Σύμβολα της Επανάστασης του 1821» που βασίζονται σε πίνακες των Καρλ Κρατσάιζεν και Πέτερ Φον Ες και άλλων καλλιτεχνών προβάλλουν όψεις του Αγώνα, τη δράση των πρωταγωνιστών του, τους οποίους άλλοτε εξιδανικεύουν, άλλοτε απεικονίζουν ρεαλιστικά.

Η Επανάσταση ξεκίνησε σχεδόν χωρίς όπλα, με ένα γιαταγάνι ή ένα καριοφίλι, όπως αποτυπώνεται και στα έργα της έκθεσης, σύμφωνα με τον κ. Νικόλτσιο. Εντελώς διαφορετική είναι η εικόνα των Οθωμανών ιππέων, που είναι βαριά οπλισμένοι, με λόγχη, σπάθη, τέσσερις πιστόλες και γιαταγάνι. Η πολεμική τακτική των Οθωμανών καταγράφεται επίσης στις λιθογραφίες, χτυπούν από πάνω τους αντιπάλους τους, κάνουν βαθιές διεισδύσεις στο σώμα τους αποδεκατίζουν, όταν αυτοί υποχωρούν.

Όταν άρχισαν οι νίκες των Ελλήνων στις μάχες τα όπλα έγιναν άφθονα και τα καλύτερα επιλέχθηκαν και προσφέρθηκαν στους καπετάνιους. Τα όπλα των ναυτικών ήταν πολύ λιγότερα από αυτά των ανδρών του πεζικού. Ένα γιαταγάνι, μια πιστόλα και σπάνια ένα ναυτικό τσεκούρι ή ένα τρομπόνι τους συντρόφευαν στο πλοίο. «Μέσα από τις λιθογραφίες υπάρχει η δυνατότητα να αντιληφθούμε και να μάθουμε την δράση των πυρπολικών, τα οποία τρομοκρατούσαν τον οθωμανικό στόλο κατά τη διάρκεια της Επανάστασης», σημειώνει ο κ. Νικόλτσιος.

Σημαντικές στιγμές που έχουν απαθανατίσει οι καλλιτέχνες είναι η ανατίναξη της πυριτιδαποθήκης στη Μονή Σέκκου από τον Μακεδόνα Γιωργάκη Ολύμπιο, με την οποία γράφεται το τέλος της Επανάστασης στη Μολδοβλαχία, η Μάχη στο Δραγατσάνι και η κυριαρχία του Οδυσσέα Ανδρούτσου στην Ανατολική Στερεά.

Ως το καλύτερο έργο του Καρλ Κρατσάιζεν, ο κ. Νικόλτσιος ξεχωρίζει τη λιθογραφία Καπετάνιος με τα παλληκάρια του μαχόμενοι. «Δείχνει τον καπετάνιο

με τα παλικάρια του να υπερασπίζονται αρχαία ερείπια. Το μήνυμα που περνούσε αυτό το έργο στην Ευρώπη είναι προφανές», σημειώνει.

Ο Πέτερ Φον Ες έφτασε στην Ελλάδα με τη συνοδεία του βασιλιά Όθωνα, κατ' εντολή του πατέρα, Βαυαρού Μονάρχη Λουδοβίκου του Α'. Είχε ζωγραφίσει προηγουμένως τους Ναπολεόντειους Πολέμους και ταξίδεψε στην Ελλάδα για να καταγράψει τα σημαντικότερα γεγονότα της Επανάστασης σε έργα που θα στόλιζαν τη στοά των ανακτορικών κήπων (Arcade im Hofgarden). Λίγο αργότερα χάραξε σε λίθο τις ίδιες εικόνες, στις οποίες διασώθηκαν οι μορφές των ηρώων του '21, διότι κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου οι στοές των ανακτορικών κήπων βομβαρδίστηκαν και καταστράφηκαν.

Ο Καρλ Κρατσάιζεν, υπολοχαγός, Γερμανός φιλέλληνας ήρθε στην Ελλάδα το 1826 και ζωγράφιζε ελληνικά τοπία και τους οπλαρχηγούς, από τους οποίους ζητούσε να υπογράφουν πάνω στο χαρτί τα έργα του.

Η πρώτη ξενάγηση στην έκθεση «Σύμβολα της Επανάστασης του 1821» από τον Βασίλειο Νικόλτσιο, ο οποίος ασχολείται με την ιστορική έρευνα και τη συλλογή ιστορικών κειμηλίων πραγματοποιήθηκε στις 8 Ιουλίου.

Η έκθεση φιλοξενείται στον β' όροφο του Τελλόγλειου Ιδρύματος Τεχνών και είναι μια συνεργασία της Επιτροπής ΑΠΘ για το 1821 με τη Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης ΑΠΘ και το Τελλόγλειο Ίδρυμα Τεχνών.

Κ.Γ.

*Τις φωτογραφίες παραχώρησε στο ΑΠΕ-ΜΠΕ ο Β. Νικόλτσιος

ΑΠΕ – ΜΠΕ